

Biodiverzita, disturbance, ekosystémové funkce a management Evropských lesů

Autoři této studie předpokládají, že budoucí generace lesníků bude muset dosáhnout lepšího porozumění jednotlivých funkcí lesa, pokud budou chtít napodobit přirozený model disturbancí. Vyzvedávají zde možnost působení velkých spásačů (nahrazujících absentující domácí pastevečtví), jako následovníků dávných mega-herbivorů, a soustředí se na myšlenku vytvoření série ideálních opatření, které by mohly napomoci přivádět lesní porosty do stavu blízkého přirozenému. Současně si kladou otázku, jak se biodiverzita lesů promítá do ekosystémových funkcí a celkové stability porostů v proměňujícím se světě, a zajímají se i o budoucí trendy vývoje lesních porostů pod působením klimatických změn.

Využitelné výstupy:

- V současnosti se přibližně jen 0,2% rozlohy evropských opadavých lesů může zařadit do kategorie „přírodních“, člověkem minimálně ovlivněných porostů.
- Je poměrně málo známo o vzhledu a druhovém složení prehistorických lesů (respektive porostů, předtím než do tvárnosti krajiny začal ve velké míře zasahovat člověk), předpokládá se ale výrazně působící přítomnost megaherbivorů, velkých spásačů (nosorožci, sloni), kteří zasahovali do vývoje lesa. Většina stromů v tomto údobí byla adaptována na neselektivní a velmi intenzivní spásání.
- Přirozený výskyt požárů se významnou měrou rovněž podílel na utváření vzhledu lesů, ale působení ohně se projevovalo jako silný faktor změn především v oblasti severské tajgy či středomořských suchých lesů, nikoliv však v lesních porostech ve střední Evropě.
- Náhodné série krátkodobých disturbancí byly doplněny dlouhodobými - glaciálními cykly. Pro zachování diverzity byly podstatná refugia na jihu a jihozápadě Evropy, které uchovaly většinu druhů, ze zbytku Evropy jinak vytlačенých.
- Změny v krajině, způsobené prvními lidmi, velkoplošné svým dosahem, měly své pozitivní i negativní dopady. Prvotní otevření a prosvětlení krajiny lidmi vedlo v počáteční fázi pravděpodobně ke zvýšení celkové diverzity, zatímco současné lidské aktivity se projevují spíše negativně.
- Lidé se výrazně podílejí na utváření vzhledu středoevropské krajiny posledních 4000-5000 let, a fungují jako podstatný činitel ovlivňující dynamiku ekosystémů a biologické rozmanitosti.
- Dosavadní úzus, který nahlížel na krajinu, jako na statický komplex, je postupně v moderní ekologii nahrazován pohledem dynamickým. Oproti původní představě, že všechny ekosystémy směřují ke klimaxovému stádiu, které je stabilní, a kde je biomasa i živiny akumulována (jako v příkladě boreálních jehličnatých lesů), je stále častěji nahlíženo na ekosystémy jako více proměnlivé jednotky, které jsou unikátní ve všech fázích svého vývoje.
- Podle tohoto nového náhledu na problematiku se ekosystémy periodicky proměňují jednotlivými slabými a silnými interakcemi mezi organismy. V malém úseku časového měřítka se tak mohou zdát neustále se měnící, ale při globálnějším pohledu už tyto jednotlivé proměny chápeme jako model „pohyblivé mozaiky“. A právě proměnlivost jednotlivých plošek mozaiky přitom garantuje celkovou stabilitu systému.
- Některé aktivity, které napodobují působení přírodních disturbancí nebo spásání velkými býložravci, může být v lesnické praxi využito ke zvýšení biodiverzity, zatímco jiné aktivity (jako například sběr hrabanky) může být pro celý lesní ekosystém destruktivní.

- Ne všechny druhy jsou ovlivněny lesnictvím stejnoměrně. Řada druhů, z ekologického hlediska charakterizovaných jako generalisté, jsou ovlivněny málo, anebo pozitivně. Jedná se o druhy, které jsou méně citlivé k fragmentaci jednotlivých biotopů. Proti nim tu stojí druhy, které mají velmi vyhraněné nároky na specifický typ biotopu.
- Smíšený les poskytuje větší výnos (přírůstky), než monokultura.
- Lesní monokultury jsou, podobně jako jiné jednodruhové výsadby v agro-ekosystémech, mnohem náchylnější vůči škůdcům.
- Autoři předpokládají, že k dosažení „udržitelných“ lesů ve střední Evropě bude zapotřebí, aby se výrazný podíl lesních porostů spravoval takovým způsobem, který bude akceptovatelný jak z hlediska hospodářského, tak i z hlediska životního prostředí a biodiverzity.

Grafické přílohy: [eles1.jpg](#) [1]

Zdroj: Bengtsson, J., Nilsson, S. G., Franc, A., Menozzi, P. 2000: Biodiversity, disturbances, ecosystem function and management of European forests. *Forest Ecology and Management* 132: 39-50.

Zadal: Radomír Dohnal

URL zdroje: <http://forumochranyprirody.cz/biodiverzita-disturbance-ekosystemove-funkce-management-evropskych-lesu>

Odkazy:

[1] <http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/eles1.jpg>